

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ Національний музей Засн. 1899 у Києві з ініціативи й коштом Київ. товариства старожитностей і мистецтв на чолі з *Б. Ханенком* як Музей старожитностей та мистецтв. Знаходився у приміщенні на вул. Олександрівська (нині М. Грушевського, № 6), збудованому за проектом *В. Городецького* у класич. давньогрец. стилі. Розпочав діяльність виставкою на честь 11-го Всерос. археол. з'їзду. Знач. внесок у організацію музею зробили *М. Біляшівський* (перший дир.), *В. Хвойка*, *Д. Щербаківський*, родини Ханенків і Терещенків та ін. Від 1904 — Київ. худож.-пром. і наук. музей, від 1919 — Перший держ. музей, від 1924 — Всеукр. істор. музей ім. Т. Шевченка. 1934–35 його реорганізовано в Центр. істор. музей ім. Т. Шевченка і переведено до Музей. м-ка на тер. Києво-Печер. лаври. Після нападу Німеччини на СРСР найцінніші експонати евакуйовано до м. Уфа (Башкортостан, РФ), решту переміщено до Пед. музею (нині Будинок учителя). Багато колекцій 1941–43 вивезено до Німеччини, 1947 повернуто лише частину. Відновив роботу в Києві у листопаді 1943, в травні 1944 йому надано приміщення колиш. худож. школи на Старокиїв. горі (нині вул. Володимирська, № 2), збудоване 1939 за проектом *Й. Каракіса*. Відтоді — Держ. респ. істор. музей, від 1950 — Київ. держ. істор. музей, від 1965 — Держ. істор. музей УРСР, від 1991 — сучасна назва. Має філію — *Історичних коштовностей України Музей*. Експозиція, розташ. у 33-х залах, відображає історію України від кам'яного віку до сучасності. Фонди нараховують бл. 800 тис. од. зберігання, зокрема археол. колекції — понад 300 тис. експонатів; колекція живопису, графіки та скульптури — бл. 10 тис. (живописні полотна з галереї замку князів Вишневецьких, портрети Б. Хмельницького, І. Мазепи, П. Сагайдачного, П. Полуботка, Д. Апостола, К. Розумовського та ін., графіка 18–19 ст. із зібрання П. Потоцького тощо); колекція документів — понад 15 тис. (датовані 15–21 ст.); нумізмат. колекція — бл. 120 тис. (найповніша в Україні). Представлені також стародруки,

видані у Києві, Львові, Чернігові, Почаєві, козац. клейноди, універсали, грамоти, листи гетьманів до козац. старшини (Ю. Хмельницького, П. Дорошенка, І. Мазепи, І. Скоропадського, К. Розумовського та ін.). Постійно діючі виставки: «Нагороди країн світу», «Дивосвіт Трипілля», «З історії грошового обігу на теренах України», «Сергій Лифар. Життя для танцю», «Скарби музею», «Барви художнього скла», істор. портретів. Співроб. музею організовують темат. документально-речові виставки. Серед останніх — «Україна-Швеція: на перехрестях історії (XVII–XVIII ст.)» (2008), за участі музеїв, архівів, б-к Швеції, «Степан Бандера: документи свідчать» (2009). Також проведено виставки до 90-річчя УЦР, «В'ячеслав Липинський: постать на тлі доби» (до 125-річчя від дня народж.), «Відвага і вогонь самопосвяти» (до 100-річчя від дня народж. О. Ольжича), «Україна ХХ століття: події, люди». Колекції музею експонувались у Японії, США, Данії, Німеччині, Австрії, Фінляндії, Франції, Канаді та ін. Ген. дир. — *С. Чайковський* (від 1997).

Рекомендована література

1. Проект Киевского музея древностей и искусств // КС. 1898. Т. 61;
2. Козловська В. Провідник по археологічному відділу Всеукраїнського музею ім. Т. Г. Шевченка у Києві. К., 1928;
3. Київський державний історичний музей: Путівник. К., 1955;
4. Государственный исторический музей Украинской ССР. К., 1980;
5. Шляхи становлення Національного музею історії України: від першовитоків до сьогодення: Темат. зб. наук. пр. К., 1994;
6. Національний музей історії України – скарбниця історичної пам'яті: Фотоальбом. К., 2009.

Л. І. Нестерук

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Історії України Національний музей / Л. І. Нестерук // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12814>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).